

Súd: Okresný súd Nitra
Spisová značka: 5T/2/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4121010051
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 02. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Alexandra Osadská
ECLI: ECLI:SK:OSNR:2021:4121010051.2

Uznesenie

Okresný súd Nitra, v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Alexandry Osadskej a prísediacich Ing. Viktora Baraníka a PhDr. Janky Moravčíkovej, v trestnej veci proti obvinenému T. U. pre zločin znásilnenia podľa § 199 odsek 1, odsek 2 písmeno b) Trestného zákona s poukazom na § 139 odsek 1 písmeno c) Trestného zákona, na neverejnom zasadnutí konanom v Nitre dňa 23.02.2021 takto

rozhodol:

I.

Podľa § 244 odsek 1 písmeno h) Trestného poriadku obžalobu prokurátorky Okresnej prokuratúry Nitra č. 1Pv/428/2020 podanú na Okresný súd Nitra dňa 26.01.2021 na obvineného T. U., W. XX.XX.XXXX, M. F. Š., T. F. Š. XX, U. U. U. Ú. W. U. U. E. Ú. W. U. M. I. L. W. od 31.07.2020

odmieta a vracia vec prokurátorovi,

pretože zistil závažné procesné chyby najmä, že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

II.

Podľa § 9 odsek 2 zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby Covid - 19 v znení zákona č. 9/2020 Z. z., súd určuje, že ustanovenie § 9 odsek 1 tohto zákona sa nepoužije a súčasne určuje novú lehotu na podanie sťažnosti proti výroku pod bodom I, a to do troch pracovných dní.

odôvodnenie:

Okresný prokurátor v Nitre podal dňa 26.01.2020 na Okresný súd Nitra obžalobu na obvineného T. U. (ďalej len „obvinený“), pre zločin znásilnenia podľa § 199 odsek 1, odsek 2 písmeno b) Trestného zákona s poukazom na § 139 odsek 1 písmeno c) Trestného zákona na tom skutkovom základe, že:

dňa 31.07.2020 v čase medzi 10.30 hodinou a 12.00 hodinou v obci Y. v rodinnom dome na ulici L. XX po tom, čo vošiel pod vplyvom alkoholu na dvor rodinného domu, kde mu bývalá manželka - poškodená Y. U. hovorila, nech ide preč, na čo nereagoval, išiel smerom k domu, a keď videl, že poškodená má v ruke telefón, vykrútil jej ruku, v dôsledku čoho jej telefón spadol na zem, chytil ju za ramená a sotil na zem, čo poškodenú šokovalo, keď sa postavila, rýchlo si vzala telefón a následne ju silou ťahal do vnútra rodinného domu, počas čoho poškodená niekoľkokrát kričala o pomoc, v predsieni domu ju zatlačil na komodu, vyčítal jej, že je kurva a dozvedel sa o nej rôzne veci, stále ho prosila nech ide preč, mala z neho strach, následne ju schmatol za ramená, zodvihol do vzduchu a hodil ju na gauč, prikázal jej, nech sa vyzlečie, keď sa poškodená nevyzliekala, proti jej vôli jej stiahol krátke gate a vyzliekol tielko, rozťahol jej nohy a pohlavným údom vnikol do pošvy, následne vykonal súlož, počas súložu poškodená telefonovala na tiesňovú linku č. 158 a kričala o pomoc, keď si to všimol, telefón jej odhodil na zem, kričal na ňu: „Znásilňujem Ťa teraz, že!“, zo strachu sa nebránila, ruky mala prekřížené na prsiach, triasla sa a plakala, prosila ho nech prestane, pričom prestal, keď ho uprosila, že musí ísť na toaletu, čím spôsobil poškodenú Y. U. podľa lekárskej správy Fakultnej nemocnice Nitra zo dňa 31.07.2020

bilaterálne začervenané škrabance v oblasti ramien, v oblasti ľavého ramena malý hematóm do 2 cm, v oblasti pod ľavou lopatkou škrabance a v oblasti bedrových kĺbov na oboch stranách tela škrabance a drobné podliatiny.

Na základe podanej obžaloby súd zistil, že obvinený je stíhaný pre spáchanie zločinu znásilnenia podľa § 199 odsek 1, odsek 2 písmeno b) Trestného zákona, za ktorý mu je možné uložiť trest odňatia slobody od sedem do 15 rokov, pričom za použitia ustanovenia § 47 odsek 2 Trestného zákona mu hrozí trest odňatia slobody na doživotie alebo na 25 rokov. Na základe tohto zistenia senát predbežne prejednal obžalobu na neverejnom zasadnutí v zmysle ustanovenia § 243 odsek 1 Trestného poriadku, pretože po preštudovaní celého vyšetrovacieho spisu a predmetnej obžaloby zistil, že do úvahy prichádza rozhodnutie podľa § 244 odsek 1 písmeno h) Trestného poriadku.

Okresný súd Nitra (ďalej len „súd“) dňa 02.02.2021 uznesením rozhodol podľa § 238 odsek 4 Trestného poriadku o ponechaní obvineného vo väzbe z dôvodov uvedených v § 71 odsek 1 písmeno a), písmeno c) Trestného poriadku právoplatným v spojení s uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4Tos/13/2021 zo dňa 18.02.2021.

Uvedené väzobné rozhodnutie nebránilo súdu rozhodnúť o všetkých otázkach (§ 238 odsek 2 Trestného poriadku), teda aj o odmietnutí veci a jej vrátení prokurátorovi pri predbežnom prerokovaní obžaloby senátom, pretože išlo o otázku konania, ktorú bolo potrebné vyriešiť rozhodnutím podľa § 244 odsek 1 písmeno h) Trestného poriadku (rozhodnutie NS SR Tpj 21/2016).

Podľa § 244 odsek 1 písmeno h) Trestného poriadku, pri predbežnom prejednaní obžaloby súd obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

Podľa § 37 ods. 1 písmeno c) Trestného poriadku po vznesení obvinenia musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, ak ide o konanie o obzvlášť závažnom zločine.

Procesnou chybou podľa vyššie uvedeného ustanovenia § 244 odsek 1 písmeno h) Trestného poriadku sa rozumie nedodržanie formálnych náležitostí postupu a úkonov vo fáze trestného konania, ktorá len vytvára predpoklady pre prejednanie trestnej veci pred súdom, teda v prípravnom konaní. Úprava práv obhajoby, ktorej porušenie je zákonom demonštratívne uvedené ako procesná chyba, sa odvíja od ustanovení § 34 odsek 1 Trestného poriadku (práva obvineného) až po § 44 odsek 2 Trestného poriadku (práva obhajcu).

Podľa stanoviska Najvyššieho súdu vyjadreného v Konceptii o vrátení veci „na došetrenie“, sa procesný režim § 188 odsek 1 písmeno e) Trestného poriadku v znení účinnom pred 1. januárom 2006 (zákon č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov) stal neaktuálnym prijatím zákona č. 301/2005 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2006. Nová úprava priniesla odstránenie vyšetrovacej zásady zo súdneho konania, s čím je spojené dôkladné uplatnenie zásady zodpovednosti prokurátora za dokázanie viny obvineného, teda zásady „dôkazného bremena“. Vykonávanie dôkazov v súdnom konaní, ktoré strany nenavrhlí alebo nezabezpečili, je podľa aktuálnej právnej úpravy možnosťou, nie však už povinnosťou súdu. Vrátenie veci prokurátorovi je naďalej spojené s rozhodnutím o odmietnutí obžaloby po predbežnom prejednaní obžaloby senátom, respektíve preskúmaní obžaloby samosudcom (§ 241 odsek 1 písmeno f), § 244 odsek 1 písmeno h) Trestného poriadku), avšak oproti predchádzajúcej úprave na obmedzenom podklade, spočívajúcom len v závažných procesných chybách, ktoré zákon demonštratívne uvádza a predovšetkým zdôrazňuje porušenie ustanovení zabezpečujúce práva obhajoby. Tieto chyby sa však týkajú len formálnych náležitostí konania (aj keď garantujúcich spravodlivý proces), nie súdneho prieskumu rozsahu a vecného obsahu dokazovania, ktoré malo byť vykonané v prípravnom konaní jeho orgánmi (§ 2 ods. 10 Trestného poriadku). Rovnako nemôže byť pri predbežnom prejednaní obžaloby skúmaná kvalita jej dôkaznej argumentácie, ani iné chyby obsahu jej odôvodnenia a z tohto dôvodu obžaloba odmietnutá.

Iná je však situácia vo vzťahu k právam obvineného podľa § 34 odsek 1 Trestného poriadku a k obžalovacej zásade uvedenej v § 234 Trestného poriadku, ktorých nerešpektovanie a obchádzanie musí

nevyhnutne viesť k odmietnutiu obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi podľa § 244 odsek 1 písmeno h) Trestného poriadku.

Právo na obhajobu realizované osobne alebo prostredníctvom obhajcu je bližšie špecifikované v mnohých ustanoveniach Trestného poriadku a vzťahuje sa na celé trestné konanie a orgány činné v trestnom konaní majú zákonnú povinnosť umožniť osobe, proti ktorej sa konanie vedie, uplatnenie jej práv už v prípravnom konaní, v prípade povinnej obhajoby po vznesení obvinenia. Materiálnym obsahom práva obvineného na obhajobu a jeho účasťou je aj právo obhajovať sa prostredníctvom obhajcu, ktorým môže byť len advokát (§ 36 odsek 1 Trestného poriadku).

Súd v danej veci, na rozdiel od prokurátora, zistil, že obvinený žalovaný skutok spáchal napriek tomu, že bol za zločin lúpeže podľa § 188 odsek 1, odsek 2 písmeno c) Trestného zákona potrestaný úhrnným nepodmienečným trestom odňatia slobody vo výmere 11 rokov, a to rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 2T/12/2010 zo dňa 19.11.2010, právoplatným dňa 22.11.2010, taktiež bol za zločin lúpeže podľa § 234 odsek 1 Trestného zákona potrestaný nepodmienečným trestom odňatia slobody na tri roky, a to rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky sp. zn. 2T/ 31/98 zo dňa 02.07.1998 a Okresným súdom Nitra sp. zn. 1T 228/88 bol rozsudkom dňa 24.11.1998, právoplatným dňa 24.11.1998 odsúdený na nepodmienečný trest odňatia slobody na 2 roky a šesť mesiacov za trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 222 odsek 1 Trestného zákona v jednočinnom súbehu s trestným činom výtržníctva podľa 202 odsek 1 Trestného zákona. Tieto odsúdenia podľa ustanovenia všeobecnej časti Trestného zákona - v § 47 odsek 2 Trestného zákona (s poukazom na ustanovenie § 437 odsek 5 Trestného zákona sa ustanovenie § 47 odsek 2 Trestného zákona vzťahuje aj na osobu, ktorá bola potrestaná za niektorý z trestných činov uvedených v § 43 odsek 1 zákona č. 140/1961 Zb. - Trestný zákon v znení neskorších predpisov, ale iba pod podmienkou, že táto osoba spáchala ďalší trestný čin uvedený v § 47 odsek 2 Trestného zákona po nadobudnutí účinnosti tohto zákona, t. j. po 1. januári 2006) vyvolali použitie osobitnej trestnej sadzby - 25 rokov alebo doživotie, namiesto použitia sadzby, ktorá je uvedená v § 199 odsek 2 Trestného zákona, a ktorú v obžalobe uviedol prokurátor. Uvedené odsúdenia mali byť preto v obžalobe súčasťou popisu skutku a mali nájsť svoj odraz aj v právnej vete aj v právnej kvalifikácii (stanovisko NS SR Tpj 26/2019).

Následne pri posudzovaní otázky či išlo o prípad povinnej obhajoby podľa § 37 odsek 1 písmeno c) Trestného poriadku treba (per analogiam) vychádzať z dolnej hranice trestnej sadzby ustanovenej v Trestnom zákone za príslušný trestný čin, zvýšenej v dôsledku predpokladaného uplatnenia zásady „3-krát a dost“ podľa § 47 Trestného zákona, asperačnej zásady podľa § 41 odsek 2 Trestného zákona a recidívy podľa § 38 odsek 5 Trestného zákona. Ak v dôsledku toho hrozí obvinenému uloženie trestu odňatia slobody, ktorého dolná hranica je najmenej 10 rokov, musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, a to od okamihu, keď bude zrejmé, že prichádza do úvahy použitie zásady „3-krát a dost“, asperačnej zásady a recidívy podľa § 38 odsek 5 Trestného zákona.

Citované zákonné ustanovenie treba vykladať tak, že sa vzťahuje nielen na konanie o obzvlášť závažnom zločine, ale aj na všetky prípady, v ktorých existuje predpoklad, že obvinenému bude ukladaný trest odňatia slobody v sadzbe, ktorej dolná hranica je najmenej 10 rokov.

Právo na povinnú obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu. Zmyslom tohto práva je zaručiť úplnú ochranu zákonných záujmov a práv vo všetkých prípadoch, ale najmä obvineného v prípadoch, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Súd dospel k záveru, že v prípravnom konaní došlo k zásadnému a flagrntnému porušeniu práv obhajoby, keďže obvinený nemal obhajcu už v prípravnom konaní, a to od okamihu, keď bolo evidentne zrejmé, že prichádza do úvahy použitie zásady „3-krát a dost“, a to vzhľadom na to, že základné zásady trestného konania, najmä zásada koncipovaná v § 2 odsek 9 Trestného poriadku, sú nosné právne idey celého trestného procesu a na ich rešpektovaní je nutné bezvýhradne trvať. S ohľadom na uvedené bolo preto nevyhnutné, aby orgány činné v trestnom konaní a súd vždy zabezpečili obvinenému možnosť riadneho uplatnenia práva na obhajobu v prípadoch, ak možno reálne predpokladať, že obvinenému bude ukladaný trest odňatia slobody, ktorého dolná hranica je najmenej 10 rokov, postupom podľa § 37 odsek 1 písmeno c) Trestného poriadku per analogiam, hoci obvinený nie je stíhaný za obzvlášť závažný zločin.

V predmetnej veci je obvinený stíhaný za spáchanie zločinu lúpeže podľa § 199 odsek 1, odsek 2 písmeno b) Trestného zákona (sadzba 7 až 15 rokov) a bolo celkom zrejmé (odpisy registra trestov a

pripojené spisy), že ak by bol obvinený uznaný za vinného, bude sa mu ukladať trest odňatia slobody za použitia zásady „trikrát a dost“. Trestná sadzba v takom prípade bude u neho doživotie alebo 25 rokov bez ohľadu na prípadné použitie ustanovenia § 38 odsek 3 Trestného zákona, resp. § 39 Trestného zákona, a preto bolo chybou, keď orgány činné v trestnom konaní, v čase po vznesení obvinenia dňa 01.08.2020, ihneď nepožiadali súd o ustanovenie obhajcu obvinenému podľa § 37 odsek 1 písmeno c) Trestného poriadku, hoci už dňa 31.07.2020 (odpis registra trestov z 31.07.2020 o 13:37 hod. na č.l. 210-213) mohli vedieť o skutočnosti, že obvinený bol v minulosti dokonca trikrát odsúdený na nepodmienečné tresty za dokonané trestné činy uvedené § 47 odsek 2 Trestného zákona, resp. za trestné činy uvedené v § 43 odsek 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., za ktoré hrozí použitie zásady „trikrát a dost“, teda nevenovali dostatočnú pozornosť nimi získanému dôkazu vo vyšetrovacom spise. Obhajca bol obvinenému ustanovený až dňa 02.08.2020 sudcom pre prípravné konanie opatrením sp. zn. 2Tp/52/2020 podľa § 37 odsek 1 písmeno a) Trestného poriadku z dôvodu, že obvinený bol vzatý od 31.07.2020 od 14.10 hod. do väzby, nie z dôvodu podľa § 37 odsek 1 písmeno c) Trestného poriadku, podľa ktorého mal byť obhajca obvinenému ustanovený. Preto všetky úkony orgánov činných v trestnom konaní pred týmto okamihom trpia závažnou procesnou chybou, pretože boli vykonané bez prítomnosti obhajcu, čím bolo porušené právo obvineného na obhajobu zásadným spôsobom.

S ohľadom na predchádzajúci odsek orgány činné v trestnom konaní budú povinné dôkladne viesť prípravné konanie tak, ako keby išlo o vyšetrovanie obzvlášť závažného zločinu so sadzbou 25 rokov až doživotie, so zameraním sa aj na prognózu resocializácie obvineného ako aj na psychologické vyšetrenie poškodenej Y. U. a vykonať opätovne všetky úkony prípravného konania, ktoré neboli vykonané za prítomnosti ustanoveného obhajcu, resp. o ktorých nebol obhajca upovedomený (výsluch obvineného / tento vypovedal len dňa 31.07.2020 bez prítomného obhajcu/, výsluch svedkyne poškodenej pri rešpektovaní všetkých jej práv ako obzvlášť zraniteľnej obete, výsluch svedka C. V.), lebo trpia vadou nezákonnosti, a to za riadneho rešpektovania práva obvineného na obhajobu. Vykonanie uvedených procesných úkonov, súd považoval za podstatnú chybu konania, v dôsledku porušenia práva obvineného. Za takejto dôkaznej situácie by ich nebolo možné považovať za dôkazy získané zákonným spôsobom a ako také by v ďalšom konaní - v konaní pred súdom nemohli vôbec slúžiť ako právne relevantné dôkazné prostriedky.

Súd preto dospel k záveru, že v prípravnom konaní došlo k zásadnému porušeniu práv obhajoby, pretože uvedené procesné nedostatky považoval za podstatné, vzhľadom na to, že základné zásady trestného konania sú nosné právne idey celého trestného procesu a na ich rešpektovaní je nutné bezvýhradne trvať.

Nakoľko boli zistené tieto závažné pochybenia pri úkonoch prípravného konania skôr uvádzaných a takto vykonané dôkazy nie sú v konaní pred súdom použiteľné a nie je možné ich v rámci dokazovania ani prečítať na hlavnom pojednávaní, bolo potrebné opätovné vykonanie procesných úkonov v súlade so zákonnými ustanoveniami a ustálenou právnou praxou.

V tomto smere možno poukázať aj na ustálenú judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky (I. ÚS 21/2000 a I. ÚS 74/2001), ktorá primerane dopadá aj na posudzovaný prípad. Ústavný súd SR v predmetných rozhodnutiach zaujal právny názor, že trestné konanie predstavuje od svojho začiatku až po koniec organický celok, v ktorom v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizáciou garancií na ochranu práv a slobôd zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov môžu a majú naprávať, resp. korigovať prípadné predchádzajúce pochybenia týkajúce sa aj porušenia základných práv a slobôd, a preto rozhodovanie vo veci samej má byť založené na dôkazoch vykonaných len zákonným spôsobom.

Až dôsledným a zákonným vykonaním dôkazov vo vyššie naznačenom smere bude možné napraviť procesné chyby spočívajúce v porušení základných zásad trestného konania a v prípade, ak výsledky vyšetrovania budú dostatočne odôvodňovať postavenie obvineného pred súd, prokurátor podá obžalobu, v ktorej dôsledne zohľadní stanovisko NS SR Tpj 26/2019.

Poučenie:

Pod bodom I. tohto uznesenia je možné podať sťažnosť do troch pracovných dní od jeho vyhlásenia. O sťažnosti rozhoduje Krajský súd v Nitre. Sťažnosť má odkladný účinok. Právo podať sťažnosť nemá ten, kto sa tohto práva vzdal. Táto lehota podľa § 8 odsek 1 písmeno a) v spojení s § 9 odsek 1 zákona

č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 9/2021 Z. z. v čase odo dňa účinnosti tohto zákona, t.j. od 19.01.2021 do 28. februára 2021 neplynie pre obvineného, jeho obhajcu, poškodeného a zúčastnenú osobu. Proti výroku pod bodom II. tohto uznesenia sťažnosť nie je prípustná.